

Junapyöräilyn tiekartta Suomessa

Julkaistu 03/2025

Junan ja pyörän yhdistelmä

Junapyöräily yhdistää polkupyörän ja junan sujuvaksi matkaketjuksi. Kytkemällä juna- ja pyöräliikenne toisiinsa tarjotaan autoilun rinnalle kestävä ja kilpailukykyinen vaihtoehto, laajennetaan asemien vaikutusaluetta ja tehdään joukkoliikenteestä saavutettavampaa.

Tiekartassa esitetään:

- Toimenpiteet junapyöräilyn edistämiseksi Suomessa.
- Kansainvälisiä esimerkkejä toimivista ratkaisuista.
- Suosituksia eri toimijoille.

Tavoitteena on luoda olosuhteet, joissa pyörän ja junan yhdistäminen on matkustajille helppoa ja houkuttelevaa sekä ratkaisuna skaalautuvaa.

Mitä on “junapyöräily”?

- **Määritelmä:** Junapyöräily tarkoittaa pyöräilyn ja junamatkustamisen yhdistelmää, jossa polkupyörä toimii junamatkan alku- tai loppupään kulkuvälineenä.
- **Matkaketju** on kokonaisuus, jossa eri liikennemuotoja yhdistyy toisiinsa. Ketju kattaa matkan alusta loppuun, usein käyttäen eri liikennevälineitä, kuten junia, busseja, pyöräilyä tai kävelyä.
- Matkaketjuun kuuluvat myös liikennevälineiden väliset vaihtoyhteydet ja niiden sujuvuus, jotka helpottavat matkustajien liikkumista eri liikennemuotojen välillä.

Junapyöräilyn hyödyt

- **Sujuva matkaketju** edellyttää toimivia olosuhteita. Kun ne ovat kunnossa, pyörän ja junan yhdistäminen on kätevä ja luonteva tapa liikkua arjessa.
- **Pyörä-juna-matkaketju** mahdollistaa junamatkan jatkamisen pyörällä pidemmälle kuin kävellen olisi käytännöllistä – ja junalle pääsyn paljon laajemmalta alueelta kuin ilman pyörää olisi mahdollista.
- **Mahdollisuus kattaa huomattavasti pidempiä matkoja** kuin pelkällä pyörällä olisi kätevää, mikä tekee junapyöräilystä houkuttelevan vaihtoehdon aiempaa laajemmalle matkustajakunnalle.
- **Tehokkaampi maankäyttö:** Junapyöräily tukee erityisesti tiiviimpää ja tehokkaampaa maankäyttöä, koska se mahdollistaa asutuksen tiivistämisen asemien ympärille ja vähentää riippuvuutta yksityisautoilusta.

Merkitys liikennejärjestelmälle

- **Kasvava matkustajamäärä:** Alankomaissa junamatkustajien määrä lähes kaksinkertaistui vuosina 2000–2019, ja tästä kasvusta 84 % selittyy pyörän ja junan yhdistämisellä.
- **Lisääntynyt junapyöräilyn osuus:** Niiden junamatkojen osuus, joiden alussa tai lopussa käytettiin pyörää, kasvoi Alankomaissa 30 prosentista vuonna 2000 peräti 55 prosenttiin vuonna 2019. Tämä osoittaa junapyöräilyn valtavan potentiaalin raideliikenteen käytön lisääjänä.
- **Laajempi saavutettavuus ja tehokkaampi maankäyttö:** Pyöräily laajentaa rautatieasemien saavutettavuutta, koska ihmiset ovat valmiita kulkemaan pyörällä pidempiä matkoja asemalle. Tämä kasvattaa aseman vaikutusaluetta ja tukee tiiviimpää ja tehokkaampaa maankäyttöä.
- **Tehokkaammat ja sujuvammat matkaketjut:** Junapyöräily tekee matkaketjuista kokonaisuudessaan tehokkaampia ja sujuvampia, mikä parantaa koko liikennejärjestelmän toimivuutta vähentämällä ruuhkia ja nopeuttamalla matkoja.

Nykytilan analyysi

Keskeiset esteet. Useat syyt selittävät, miksi junalla matkustamisen ja polkupyörän käytön yhdistäminen ei ole vielä toistaiseksi yleistynyt:

- Osittain puutteelliset pyöräreitit asemille
- Puuttuvat ja riittämättömät pyöräpysäköintiratkaisut
- Yhteiskäyttöisten pyöräpalveluiden puute asemilla

Muut vaikuttavat tekijät:

- Maankäytön hajanaisuus
- Koordinaation puute
- Vähäiset käyttäjämäärät
- Junaverkon rakenteelliset rajoitteet
- Matkaketjujen integraation matala taso
- Tietoisuuden puute
- Rajalliset mahdollisuudet ottaa pyörä mukaan junaan

1. TUNNISTAUDU
vaasa.fi/pyoratalli

2. AVAA OVI
mobiilisovelluksella

LISÄTIETOJA:
vaasa.fi/pyoratalli
Palautteet: feedback.vaasa.fi

Junapyöräilyn avaintekijät

Junapyöräilyn edistäminen vaatii toimivaa infrastruktuuria, sujuvia palveluita ja koordinoitua yhteispeliä toimijoiden välillä.

- **Perusedellytyksiä**, joita tarvitaan, jotta junapyöräilystä voidaan tehdä mutkatonta ja houkuttelevaa:
 - Sujuvat pyöräreitit asemille
 - Laadukkaat pyöräpysäköintiratkaisut asemilla
 - Toimivat vuokrapyöräjärjestelmät
- **Skaalautuvuus**: Pyörien junassa kuljettamisen helpottaminen on myös hyödyllistä, erityisesti pyörämatkailun kannalta. Ensisijaisia ovat kuitenkin junan ulkopuoliset avaintekijät (yhteydet, pysäköinti, palvelut) ja tehokas maankäyttö, joka tukee pyöräilyä asemille ja asemilta.
- **Koordinaatio ja yhteistyö**: Junapyöräilyn kehittäminen Suomessa edellyttää selkeästi nimettyä, valtakunnallisesti koordinoivaa tahoa sekä tiivistä yhteistyötä kaupunkien, valtion ja VR:n välillä.

”

**Kävelleen juna-aseman
vaikutusalue on vain 1–2 km,
mutta pyörällä se kasvaa 4–7
kilometriin ilman merkittävää
lisäaikaa matkustajalle.**

– Roland Kager

Synergiamekanismit

Eli miksi junapyöräily toimii?

Roland Kager on listannut 7 tapaa, joilla pyörä ja juna täydentävät toisiaan:

- 1. Kasvava vaikutusalue:** Pyöräily laajentaa asemien saavutettavuutta.
- 2. Kasvava valinnanvapaus:** Lisää vaihtoehtoja aikataulujen ja reittien osalta.
- 3. Matkojen yksilöllinen räätälöinti:** Mahdollistaa joustavat matkaketjut.
- 4. Nopea raideliikenteen käyttäjäkunnan kasvu:** Hyödyttää myös niitä, jotka eivät käytä pyörää.
- 5. Pyöräilyn, joukkoliikenteen ja kaupunkirakenteen kilpailukyvyn kasvu:** Parempi saavutettavuus lisää alueiden vetovoimaa.
- 6. Julkisten tilojen elävöityminen:** Pyöräilijät ja kävelijät tekevät asemien ympäristöistä aktiivisempia, lisäten esimerkiksi kaupallista potentiaalia.
- 7. Monikeskuksinen kehitys:** Tukee tiiviimpää ja tehokkaampaa maankäyttöä.

Skaalautuvuus

- **Haaste:** Junapyöräilyn kehittämisen ja laajentamisen eräs keskeinen haaste on pyörien kuljettaminen junassa. Junakaluston rajallinen kapasiteetti ja suuri pyörämäärä voivat aiheuttaa ongelmia matkustajille ja liikennöitsijöille.
- **Ratkaisu:** On keskityttävä ensisijaisesti junan ulkopuolisiin avaintekijöihin, eli
 - **Yhteydet:** Pyöräily-yhteydet asemille
 - **Pysäköinti:** Pyöräpysäköinti asemilla
 - **Palvelut:** Yhteiskäyttöiset pyöräjärjestelmät
- **Lopputulos:** Kun matkustajat voivat luottaa helppoon pyörällä asemalle saapumiseen, turvalliseen pysäköintiin asemalla ja laadukkaaseen pyöräpalveluun määränpäässä, junapyöräilystä tulee sujuva ja houkutteleva vaihtoehto laajalle käyttäjäkunnalle.

Maankäyttö ja junapyöräilyn edellytykset

- **Maankäytön merkitys:** Junapyöräilyn toimivuus on tiiviisti kytköksissä tehokkaaseen maankäyttöön, joka mahdollistaa sujuvat pyöräily-yhteydet asemille ja asemilta eteenpäin.
- **Asematiheys:** Riittävän tiheä asemaverkosto on välttämätön, jotta junapyöräily olisi varteenotettava vaihtoehto suuremmalle osalle väestöstä.
- **Haasteet:** Nykyinen maankäyttö ei aina tue junapyöräilyä (esim. pitkät etäisyydet asemille, huonot pyöräily-yhteydet).
- Uusien asemien rakentaminen vie pitkään ja on resurssiintensiivinen prosessi.
- **Ratkaisut:** Maankäytön suunnittelussa on huomioitava junapyöräilyn tarpeet.
- Olemassa olevien asemien kehittäminen (**yhteydet, pysäköinti, palvelut**).
- Pitkällä aikavälillä uusien asemien (kakkos- ja kolmosasemien) rakentaminen.

Keskeiset toimenpide- ehdotukset junapyöräilyn edistämiseksi

Junapyöräily vauhtiin kolmella polkaisulla

1. Yhteydet toimiviksi: Sujuvat pyöräreitit asemille tekevät pyörällä saapumisesta turvallista ja vaivatonta.

2. Pysäköinti kuntoon: Pyöräpysäköinnin parantaminen lisää ihmisten halukkuutta ja mahdollisuuksia yhdistää pyöräily ja juna.

3. Palveluita tarjolle: Asemapyörät (vuokra- ja kaupunkipyörät) voivat laajentaa aseman saavutettavuutta entisestään.

Koordinaatio ja maankäyttö: Perusta tulevaisuudelle

4. Maankäytön tehostaminen:

- Junapyöräilyn toimivuus edellyttää tehokasta maankäyttöä, joka tukee pyöräilyä asemille ja asemilta eteenpäin.
- Riittävän tiheä asemaverkosto on tärkeää, jotta junapyöräily olisi realistinen vaihtoehto useammille ihmisille.
- Olemassa olevien asemien kehittäminen ja uusien asemien (ns. kakkos- ja kolmosasemien) rakentaminen on pitkän aikavälin tavoite, joka vaatii maankäytön suunnittelua ja investointeja.

5. Koordinaatio ja vastuu:

- Valtakunnallinen koordinaatio on välttämätöntä, ja tarvitaan selkeästi nimetty taho, jolla on kokonaisvastuu junapyöräilyn kehittämisestä.
- Tämän tahon on tehtävä tiivistä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.

1. Yhteydet toimiviksi

Toimiva pyöräliikenteen verkko on perusta sujuvalle ja turvalliselle liikkumiselle asemille sekä muuhun arkeen (koti, työ, palvelut).

- Verkon on oltava yhtenäinen ja katettava koko kaupunki.
- Pyöräliikenteen järjestelyt (pyörätie, -kaista, -katu, sekaliikenne) valitaan katuosuuden ominaisuuksien perusteella.
- **Katso tarkemmin:** Pyöräliikenteen suunnittelu (Väyläviraston ohjeita 18/2020).
- **Tavoite:** Paikallinen pyöräverkko tukee saumatonta kulkemista asemalle.

2. Pyöräpysäköinti kuntoon

Pyöräpysäköinti on olennainen osa toimivaa arkea; jokainen pyörämatka alkaa ja päättyy siihen. Laadukas pysäköinti vähentää varkauksia ja tukee sujuvia matkaketjuja.

- Käyttäjälähtöinen suunnittelu (helppous, saavutettavuus).
- Riittävästi tilaa, turvalliset ja runkolukittavat paikat. Sääsuoja.
- **Benchmark:** Alankomaissa on 600 000 pyöräpysäköintipaikkaa 400 rautatieasemalla, keskimäärin 1 500 paikkaa per asema (vaihteluväli 50–33 000 paikkaa/asema).
- **Katso tarkemmin:** Pyöräpysäköinnin kehittäminen (Pyöräilykuntien verkosto, 2023).
- **Tavoite:** Asemien pyöräpysäköinti on helppoa, turvallista ja riittävää, mikä kannustaa yhdistämään pyöräilyn ja junamatkustamisen.

3. Palveluita tarjolle: Asemapyörät

Asemapyörät ovat yhteiskäyttöisiä pyöriä, jotka mahdollistavat sujuvan siirtymisen asemalta määränpäähän ilman oman pyörän kuljettamista junassa. Ne tekevät junapyöräilystä helpommin skaalautuvan ja vähentävät kapasiteettiongelmia junissa.

- **Helppous:** Saatavilla suoraan asemalta.
- **Saavutettavuus:** Laajentaa aseman vaikutusaluetta ja tekee junasta vartenotettavan vaihtoehdon yhä useammalle.
- **Tehokkuus:** Poistaa tarpeen kuljettaa omaa pyörää junassa.
- **Benchmark:** Alankomaissa OV-Fiets -järjestelmä tarjoaa 300 juna-asemalla 22 000 asemapyörää, joita käytetään 5 miljoonaa kertaa vuodessa.
- **Tavoite Suomelle:** Kehittää asemapyöräjärjestelmä, joka tukee junamatkustajien sujuvaa liikkumista ja vahvistaa junapyöräilyn asemaa osana kestäväää liikennettä.

Kansainvälisiä esimerkkejä

OV-fiets, Alankomaat

OV-fiets on Alankomaiden rautatieyhtiön NS:n tarjoama valtakunnallinen pyöränvuokrauspalvelu, joka on suunniteltu yksinomaan junamatkustajien tarpeisiin. Se on keskeinen osa Alankomaiden junapyöräilyn kokonaisuutta.

Toimintaperiaatteet:

- **Vuokraus:** Pyörän vuokraus tapahtuu henkilökohtaisella OV-chipkaartilla, joka on Alankomaiden joukkoliikenteen matkakortti, jota käytetään laajalti kaikissa joukkoliikennevälineissä (junat, bussit, raitiovaunut, metro).
- **Hinta:** 4,65 €/vuorokausi. Kolmen vuorokauden jälkeen hinta on 9,65 €/vuorokausi.
- **Käyttöaika:** OV-fiets-pyörän enimmäisvuokrausaika on 7 vuorokautta.
- **Palautus:** Pyörä palautetaan pääsääntöisesti sille asemalle, josta se on vuokrattu. Jos pyörä palautetaan eri asemalle, veloitetaan 10 € lisämaksu.

OV-fietsin keskeiset ominaisuudet ja hyödyt

- **Laaja saatavuus:** OV-fiets -pyöriä on saatavilla noin 300 rautatieasemalla, mikä tekee niistä helposti saavutettavia junamatkustajille ympäri maata.
- **Helppokäyttöisyys:** Pyöränvuokraus on tehty mahdollisimman sujuvaksi. Kuka tahansa voi vuokrata pyörän henkilökohtaista OV-chipkaartillaan.
- **Edullinen hinta:** OV-fiets-pyörän vuokraaminen on edullista, mikä kannustaa junan ja pyörän yhdistämiseen.
- **Suuri kapasiteetti:** Järjestelmässä on noin 22 000 pyörää, mikä varmistaa pyörien saatavuuden vilkkaimmillakin asemilla.
- **Käyttömäärät:** OV-fiets-pyörillä tehdään vuosittain noin 5 miljoonaa matkaa, mikä kuvastaa järjestelmän suurta suosiota ja merkitystä osana Alankomaiden liikennejärjestelmää.

Mitä voimme oppia OV-fietsistä?

- **Valtakunnallinen järjestelmä:** Jotta palvelu olisi mahdollisimman monen junamatkustajan ulottuvilla, Suomessakin tulisi tavoitella valtakunnallista asemapyöräjärjestelmää.
- **Integrointi joukkoliikenteeseen:** Asemapyöräjärjestelmä kannattaa integroida olemassa oleviin joukkoliikenteen lippujärjestelmiin, jotta sen käyttö olisi mahdollisimman helppoa.
- **Riittävä kapasiteetti:** On varmistettava, että pyöriä on saatavilla riittävästi kysyntään nähden, jotta järjestelmä toimii sujuvasti.
- **Käyttäjäystävällisyys:** Pyöränvuokrauksen on oltava helppoa, nopeaa ja vaivatonta, jotta se houkuttelee käyttäjiä.
- **Yhteistyö:** Toimivan asemapyöräjärjestelmän luominen edellyttää tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä (valtio, kaupungit, VR, palveluntarjoajat).

Blue-bike, Belgia

Blue-bike on useilla rautatieasemilla Belgiassa toimiva yhteiskäyttöinen pyöräpalvelu, jossa Belgian rautatieyhtiö NMBS/SNCB ja alueelliset joukkoliikenneviranomaiset ovat keskeisiä toimijoita. Siinä on joitain yhtäläisyyksiä, mutta myös eroja Alankomaiden OV-fietsiin verrattuna.

Toimintaperiaatteet:

- **Vuokraus:** Edellyttää jäsenyyttä, joka maksaa 12 € vuodessa.
- **Hinnat:** 3,50 €/vuorokausi.
 - 24 tunnin jälkeen hintaan lisätään 5 €.
 - 48 tunnin jälkeen lisämaksu on 10 €.
 - Jokaisesta alkavasta vuorokaudesta 72 tunnin jälkeen lisätään 15 €.
- **Palautus:** Pyörä palautetaan pääsääntöisesti sille asemalle, josta se on vuokrattu. Jos pyörä palautetaan eri asemalle, veloitetaan 20 € lisämaksu.

Blue-biken keskeiset ominaisuudet ja hyödyt

- **Laaja saatavuus:** Blue-bike -pyöriä on saatavilla 94 rautatieasemalla (yhteensä 125 toimipistettä) Belgiassa.
- **Edullinen hinta:** Kuten OV-fiets, Blue-bike -pyörän vuokraaminen on edullista, mikä kannustaa junan ja pyörän yhdistämiseen.
- **Käyttömäärät:** Vuonna 2023 yli 36 000 jäsentä teki 356 417 matkaa.

Yhteenveto

Junapyöräilyn onnistunut kehittäminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa huomioidaan sekä matkaketjun sujuvuus että laajemmat yhdyskuntasuunnittelulliset tekijät.

- 1. Toimivat yhteydet:** Hyvät ja turvalliset pyöräreitit asemille ja asemilta eteenpäin ovat välttämättömiä, jotta koko matkaketjusta tulee houkutteleva ja vaivaton.
- 2. Laadukas ja riittävä pysäköinti:** Asemien pyöräpysäköinnin on oltava helppoa, turvallista ja riittävän tilavaa, jotta se kannustaa ihmisiä yhdistämään pyöräilyn ja junamatkustamisen.
- 3. Monipuoliset pyöräpalvelut:** Yhteiskäyttöiset asemapyörät (vuokra- ja kaupunkipyörät) laajentavat aseman saavutettavuutta ja tarjoavat joustavan vaihtoehdon matkan jatkamiseen ilman oman pyörän kuljettamista.
- 4. Tehokas maankäyttö:** Pitkällä aikavälillä on varmistettava, että maankäyttö tukee junapyöräilyä mahdollistamalla tiiviin asutuksen asemien ympärillä ja sujuvat pyöräily-yhteydet.
- 5. Valtakunnallinen koordinaatio:** Junapyöräilyn kehittäminen vaatii selkeästi nimettyä, valtakunnallisesti koordinoivaa tahoa, jolla on kokonaisvastuu toimenpiteiden suunnittelusta ja toteutuksesta.

Julkaisu on toteutettu Traficomin liikkumisen ohjauksen valtionavustuksella.

Teksti, taitto ja valokuvat: Martti Tulenheimo.

Kiitokset: Traficom ja VeloFinland 2024 – tapahtuman työpajaan osallistuneet.

Lisätietoja: info@pyoraliitto.fi

